Mülkiye Üzerine(*)

Satı'al HUSRİ(**)

- I -
Cüretkâr Bir İsyan

Sultan Hamit Mekteb-i Mülkiye'nin müessisi olmakla iftihar eder, onun ismine daima <<Şahâne>> kelimesinin ilavesini arzu eylerdi. Her vesile ile mektebin <<Zir-i Himayet-i Hazret-î Şehriyarî>> de olduğunun ilânını arzu ederdi. Bu vesilelerden birisi Şeker bayramını müteakip bütün talebeye bayram şekeri dağıtılması idi. 1314 (1898) senesinde Girit Vukûatı ile Yunan harbine hazırlıkların doğurduğu heyecanlı ve galeyanlı bir zamanda Mektep Müdürü (Hacı) Recai bey bu şeker dağıtımını parlak bir merasimle yapmak istemişti. Hepimizi bahçeye toplamış; şekerleri tevzi ettirdikten sonra bizi, «Bayram şekerine varıncaya kadar kâffe-i ihtiyacımızı düşünen eb-i müşfikimiz Sultan Abdulhamit Han-ı Sâni Efendimiz Hazretlerinin ömür ve afiyetleri duasina; » davet ederek «PADİŞAHIM ÇOK YAŞA» diye bağırtmıştı. Fakat, nasılsa, bu duâ ve nidâya içimizden bir fert bile iştirak etmemişti. Bunun için aramızda evvelden bir müzakere vukua gelmiş olsaydı, bu yolda hareketin tehlikelerinden bahsedecekler az olmayacakdı. Bu ummûmi isyan ve muhâlefet, ani bir surette miizakeresiz ve ittifaksız oluvermiş idi. Herkes içinden «Ben bağırmasam kim farkına varacak!» demişti. Bunu bilâ istisna herkes söylemiş olduğu için vuku bulan davet umumi bir sükûtdan başka bir mukabele görmemişti. Müdür bu sükût karşısında, hayret ve korkudan sapsarı kesilerek davet ve nidâsını tekrar etti. Fakat yine hiçbir tarafdan hiçbir ses çıkmadığını görünce ne yapacağının şaşırarak kaçarcasına bir telâşla gitti. Mubassırlar ve Memurlar da onu takip etti ve biz, böylelikle, birdenbire kazanılıvermiş bir muzafferiyetin gururiyle yalnız kaldık. Biraz sonra birdenbire bir tarafdan bir ses geldi; bilmem kim, eline bir şeker parçası alarak «BUNLAR İÇİN Mİ BĞIRACAKTIK!» dedikten sonra şekeri fırlattı. Bu, umûmi bir işaret ve kumanda yerine geçti; derhal Mektebin her tarafında herkes ayni surette harekete başladl. Beş - altı yüz talebe, iki üç bin külâh şekerin tanelerini birer birer atarak çiğnemeye koyuldu. Hareket bir an içinde ûmileşmiş ve bu ûmûmiliği sayesinde herkese nihayetsiz bar cesaret gelmişti... Şimdi en korkaklar bile ûmûmi cereyana kapılmış hiç bir tehlikeye ehemmiyet vermeden ellerindeki şekerleri tehevvür ve gayz ile atmağa,

---

(*) Mülkiyeliler Birliği Dergisi, Ekim-Aralık 1971 ve Mülkiye Dergisi Kasım – Aralık 2002' de yeniden yayınlanmıştır. Serdar Şahinkaya.

(**)**Satı'al HUSRİ**, bugünkü Arap milliyetçiliğinin en büyük ideologudur. Bir sosyolog olarak dünyu çapında üne sahiptir. Satı Bey, 1880 ylinda **San'**a'da doğmuş, 1897 yhnda Mülkiyenin Idadi kısmını, 1900 yılında da yüksek kısmını pekiyi derece ile bitirmiştir. Arap ırkından olduğu için, Osmanlı Devletinin çökmesi üzerine, 1919 yılında Türkiye'den ayrılmış, 1968 yılının Aralık ayının 23'ünde Bağdat'ta vefat etmiştir. Tükçe ve Arapça yazılmış elliye yakın eseri vardır Fazla bilgi edinmek isteyenler, Dergi'mizin 19. sayısının 18. sayfasında hakkında yayımlanan yazıya bakabilirler. Bu yazılar, Sayın Ali Çankaya'nın <<Mülkiye Şeref Kitabı>> ndan alınmıştır.

ezmeğe, çiğnemeye başlamışlardı... Ne arada sırada koridorlardan geçerek te'sir yapmağa çalışan Mubassırlar, ne de ikide birde yanımıza belerek ortalığı temizlemeğe çabalayan hademeler bu cür'etkarlığı durduramıyordu. Onlarin görülmesi, bilâkis; herkesin birbirinden daha cessur görünmerk hususundaki arzusunu ateşlemekten başka bir şeye yaramıyordu. Bu «İSYANKÂRANE» şeker muharebesi, böyle saatlerce sürdü ve ancak şekerlerin kâmilen atılıp ezilerek bitmesi sayesinde nihâyet buldu.

- II -
Mektebi Mülkiye Hayatını Kuşbakışı Bir Görüş

Ben Mektebi Mülkiyedeki talebeliğimde «MEKTEP-CEMİYET» hayatını kuvvetle yaşamış ve bu hayatın tesiratını bedâhatte görmüştüm. Biz (İ'dâdi) küçük sınıflarda iken (Âdli) büyük sınıflar müdavimlerinin mütemâdi tesirlerine maruz kalır, büyük sınflara geçince de küçüklerimiz üzerinde daimi tesirler yapardık. Onlar, büyükler, birbirlerine işittiklerini, düşündüklerini, okuduklarını anlatırken, birbirleriyle muhtelif dersleri müzakere, muhtelif meseleleri münakaşa ederken biz küçükler, onlarla bazan uzaktan, bazan yakindan, ekseriya büyük bir merak ve alâka ile dinlerdik. Fazla olarak, bu mubahese ve muhaverelere böyle kulak misafiri olmakla da kalmaz, onlardan doğrudan doğruya

Siyasal Bilgiler Fakültesi (1859-1971)

konuşur, onlardan doğrudan doğruya istizahlarda bulunur, kendi aramızda onlar gibi mubaheseler yapmaya kalkışır ve zaman zaman onlarla mubaheselerimize hakem yapmağa çalışırdık. İşte böylelikle bir teneffüshanede dolaşırken, bahçede gezinirken etrafımızdan, vâzıh, mübhem, birçok malümat alır, «iyi-fena» bir çok itiyadlar kazanırdık. Öğrendiğimiz ve merak ettiğimiz şeylerin bir çoğu bize bu suretle muhitimizden, arkadaşlarımızdan

gelirdi. Muallimler ve dersler hakkındaki telâkkilerimizin çoğu bile bize onlardan intikal ederdi. Bazı muallimleri ve bazı dersleri, arkadaşlarımızın telkini ile, evvelden sever, bazı muallimlerden ve bazı derslerden, yine onların telkini ile, evvelden nefret ederdik. Mesela, falan muallimin gözlüğünü çıkarttığı vakit, kalemleri ve notları bırakmak lâzım olduğunu, onun rahle-i tedrisine oturmadan, üç dort sene evvel öğrendik ve onun bu suretle gözlüğünü çıkardığı vakit anlatacağı şeylerin heyecanını, mübhem bir surette., senelerce evvelden duymaya başladık. Falan muallimin tuhaflıklarından ve kendisini tanımadan senelerce evvel haberdar olur ve bu tuhafliklara gülmeye daha kendisi ile karşı karşıya gelmeden evvel başlardık.

Mektepten senelerce evvel çekilmiş ve hatta hayata bile senelerce evvel veda etmiş bulunan bazi muallimlerin bazı sözleri ile bazı menkabelerini de aynı surette öğrenir, onları bizden evvel gelen talebeden bir miras gibi alarak bizden sonra gelenlere bir miras gibi verirdik. Bazı eski muallimlerin takrirlerine ait not defterleri; kimbilir kaçıncı defa olarak kopya edile edile aramızda dolaşır, bazı uzak muallimlerin bilmem kaç sene evvele ait heyecanlı sözleri de kimbilir kaçıncı ve kaçıncı defa tekrar edile edile yüreklerimizi oynatırdı. Böylelikle, o eski ve uzak muallimler de sanki aramızda yaşayarak bizi ikaz ediyor gibi olurdu. İşte bunun içindirki Mekteb-i Mülkiyede büyük muallimlerin nesli kesildiği zaman bile zaman iyi talebenin nesli devam ederdi. O zaman mektepde, yaşayan muallimlerin sözlerinden ziyade gaaip olan muallimlerin ruhları hüküm sürüyordu. Talebe, muallim ve müdürlerinin talimatından ziyade, ulularının mâneviyatı sayesinde yetişiyor, oradaki «UZVİ VE MANEVÎ MUHİT» den feyz alıyordu. Mektebin işte öyle canlı bir tarihi, kuvvetli bir hafızası vardı. Mekteb-i Mülkiyeyi Mekteb-i Mülkiye yapan şey asıl ondaki bu içtimayi hayat, bu manevl muhit idi. Birrok arkadaçlanm gibi ben de orada geçirdiçim yedi senelik hayat esnasında rahle-i tedrislerine oturduğum muallimlerin ne için itiraf etmemeli, pek azına karşı himmet ve minnet duyuyorum. Fakat o mektepte bizi sürükleyip götüren ateşin hayata karşı pek derin minnetdarlıklarla mütehassıs oluyorum.

Benim Mekteb-i Mülkiyedeki talebelik hayatıma ait olan bu müşehadeler, ondan sonraki mürebbilik hayatıma rehber olan mülahazaların en kuvvetli sâiki oldu...